

Asia: VN/24836/2023

Epilepsialiiton lausunto valtioneuvoston asetuksesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta

Epilepsialiitto pitää asiakasmaksuasetukseen ehdotettuja muutoksia kohtuuttomina ja eriarvoisuutta lisäävinä. Varsinkin erikoissairaanhoidon asiakasmaksujen suuret korotukset kohdistuvat ihmisiin, jotka ovat moni- ja pitkäaikaissairaita ja joilla on suuria menoja terveydenhoidosta jo ennen korotuksiakin. Yhdenvertainen mahdollisuus hyvään hoitoon vähentää inhimillistä kärsimystä ja yhteiskunnan kustannuksia kaikilla tasoilla, mutta korkeat asiakasmaksut voivat muodostua hoitoon pääsyn esteeksi.

Epilepsia ei ole vain yksi sairaus vaan monimuotoinen neurologisten sairauksien joukko. Epilepsian hyvän hoidon perustana on erikoissairaanhoidossa tehty tarkka diagnoosi, lääkehoidon aloitus ja hoidon ohjaus, kunnes kohtauksettomuus on saavutettu ja ammatillisen ja muun kuntoutuksen toimenpiteet saatu suunniteltua. Kansallisesti sovitun epilepsian hoitopolun (Epilepsian Käypä hoito -suositus 2020) mukaan epilepsian pitkäaikaishoitoa annetaan erikoissairaanhoidossa edellä mainitun tilanteen lisäksi silloin, kun kyseessä on vaikea epilepsia ja epilepsiaa sairastavan raskauden suunnittelu ja seuranta. Lasten epilepsiaa tutkitaan ja hoidetaan aina erikoissairaanhoidossa lastenneurologian yksiköissä.

Epilepsiaa sairastaa Suomessa lähes 60 000 ihmistä. Vaikeaa epilepsiaa sairastaa noin 9000 suomalaista. Vaikeaa epilepsiaa sairastavat ovat muita useammin työelämän ulkopuolella ja pienituloisia.

Kiinnitimme huomiota lausuntopyynnössä olleeseen vaikutusarvioon: Yhtäältä asiakasmaksujen katsotaan säilyvän edelleen kohtuullisella tasolla, mutta toisaalta korotusten arvioidaan lisäävän niiden pienituloisten asiakkaiden määrää, joille asiakasmaksut aiheuttavat merkittävää taloudellista kuormitusta. Tämä tuntuu kohtuuttomalta ja epäreilulta pienituloisten pitkäaikaissairaiden kannalta. Tähän pienituloiseen ryhmään kohdennetaan nykyisen hallitusohjelman puitteissa jo monia muita sosiaaliturvan leikkauksia. Herää myös kysymys, millä perusteella lausuntopyynnössä arvioidaan, että erikoissairaanhoidon asiakasmaksujen maltillinen korottaminen toteutetaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta? Mihin perustuu arvio, että erikoissairaanhoidon asiakkaiden tulojakauma on tasaisempi kuin perusterveydenhuollossa?

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n selvitysten mukaan Suomessa kotitaloudet maksavat jo nyt terveydenhoidostaan monia muita maita enemmän. Vuonna 2019 kotitalouksien osuus terveydenhuoltomenoista oli Suomessa 17,45 prosenttia, kun muissa pohjoismaissa osuus oli noin 13,8–14,2 prosenttia ja OECD maissa keskimäärin 13,86 prosenttia. Asiakasmaksuja maksavat enemmän ne ihmiset, jotka sairastavat paljon, ovat heikkokuntoisia ja ovat usein myös pienituloisia.

Esitetyistä asiakasmaksujen korottamisesta vaikutuksista pitkäaikais- ja monisairaiden ihmisten elämään ei ole tehty huolellista arviointia, vaan perustelut lausuntopyynnössä on kuitattu hyvin lyhyesti ja jopa ristiriitaisesti. Ennen ratkaisuja on tehtävä perusteellinen ja kokonaisvaltainen kustannusvaikutusten arviointi huomioiden kaikista heikoimpaan asemaan joutuneet ihmiset.

Pahimmillaan asiakasmaksut voivat muodostua hyvän hoidon ja palvelujen saamisen esteiksi, mikä lisää inhimillistä kärsimystä ja lopulta myös yhteiskunnan taakkaa, kun lyhytnäköisten säästöjen seurauksena ongelmat pitkällä aikavälillä pahenevat ja aiheuttavat suurempia kustannuksia.